

HERMAN HERTZBERGER:

Bouw muziekcentrum is een fantastische taak

derdelen zouden voor een wisselende graad van absorbtie kunnen zorgen.

Flexibel

Bovendien zou het mogelijk moeten zijn om de zaal kleiner of groter te maken. Het belangrijkste probleem is dat flexibiliteit altijd een verlies met zich meebrengt. Alle situaties, die je nu kunt bereiken zijn steeds minder dan de situatie die je zou bereiken wanneer de zaal voor die ene was vastgelegd. Nu gaat het er om dat je moet afwegen of die verliezen opwegen tegen 't feit, dat je uit 'n scala van mogelijkheden alles kunt kiezen.

Bij een keuze is het belangrijk of deze door de bouwer is gemaakt of door de gebruiker wordt bepaald. Ik ben heel bewust bezig dingen te maken, die door de gebruiker kunnen worden afgevoerd: een halfprodukt. In die zin is 't vergelijkbaar met 't scheppen van een structuur, die door de gebruikers wordt ingevuld, en waarvan alle uitkomsten in zekere zin gedetermineerd zijn door de structuur.

Ik probeer die dingen te maken, die bij de mensen associaties oproepen om ze zo te gaan gebruiken, respectievelijk aan te vullen, dat zij er als het ware meer zichzelf door worden, zich er thuis voelen. Daar is behoefte aan door de waanzinnige vervreemding: in

bouwkundige termen het gebrek aan vertrouwde omgeving. Iets kan alleen maar aanspreken als het een associatie bij je teweeg brengt, als je het in een of andere vorm al eens eerder hebt meegevoeld, zodat vergelijkingen getrokken kunnen worden.

Op die manier is de mens zijn hele leven bezig in letterlijke zin op iedere vierkante meter dingen aanwezig zijn, die door de mensen beoordeeld kunnen worden op hun eventuele bijdrage tot een vertrouwde omgeving.

De kunstenaar ziet kans de gevoelige snaar te raken: dat is eigenlijk het wezen van de verbeelding. Of je in staat bent dat voor elkaar te krijgen, hangt er van af of je als kunstenaar iets betekent. Als ik een muziekcentrum zou bouwen, waarvan later statistisch bewezen wordt dat maar tien procent van de bevolking er gebruik van maakt, dan is dat natuurlijk een vreselijke catastrofe.

Lekkere sfeer

Op het ogenblik is er iets heel gek aan de hand. Via bijvoorbeeld de Swingle Singers is door een kleine verandering de klassieke muziek uit het oude beeld gesprongen: deze is weg gegaan uit de associatiewereld en terecht gekomen in een soort „lekkere sfeer”. Die afstand is veel minder groot dan hij lijkt. Hoe miniem die grens is, bewijst wel de uitvoe-

ring van de veertigste symfonie van Mozart, die nummer één op de hitparade heeft gestaan.

Het enige wat er aan toegevoegd wordt, is een man met een trommel op de achtergrond. Er gebeurt niets, het is zo ellendig, slecht, ongelooflijk dom en onmuzikaal! Het is nog maar één stapje: haal al die onzin er van af en dan heb je Mozart voor het grote publiek.

In bouwkundige termen zou het ook mogelijk moeten zijn om net dat beslissende stootje te geven dat een muziekcentrum meer de associatie van een popfestival dan van een concertgebouw krijgt. Als de grammofoonplaten de behoefte versterken om de artiesten te zien en deze behoefte samenvalt met een zaal, die een herkenbare wereld bevat, dan geloof ik dat de mensen daar even snel naar toe gaan als bijvoorbeeld naar Paradiso.

Als geruststelling voor de mensen, die denken „wat moet er nu van onze mooie USO-zaal worden” zou ik willen zeggen, dat de achttiende en negentiende eeuw in de muziek toch wel een enorm hoogtepunt vormen. Je maakt een geweldige misser, als je daar geen rekening mee houdt.

Verveling

De modes volgen elkaar zo snel op dat ik het gevoel heb, dat de horizon niet verder meer open

kan. Er treedt een grote verveling in: je kunt het zo gek niet bedenken of het is al gedaan. Muzikaal gezien in ieder geval, qua architectuur is er nog wel verwijding mogelijk. Zo'n tien miljoen mensen moet nog de allereerste beginselen van de muzikale kennis bijgebracht worden. De idee dat iedereen alles zo maar oppikt, is beslist niet waar. Om nu heel concreet iets te zeggen, je zou toch op zijn minst het visuele element aan een concertzaal moeten toevoegen. Zo kan bijvoorbeeld tijdens een concert de partituur op de wand geprojecteerd worden.

En verder zijn natuurlijk allerlei combinaties mogelijk van muziek met dans en verbale expressie. Bij de vaste equipment horen ook een orgel en een t.v.-circuit, allemaal factoren die bijdragen tot de communicatie op grote schaal. Als je aan al deze eisen voldoet, kan als sluitpost gezegd worden: „Dit moet dan dus architectuur zijn”.

Er is weinig plaats meer voor bewuste architectuur. Vorm en inhoud zijn geen oorzaak en gevolg, maar twee elementen die aan een sterke interactie onderhevig zijn.

ELLINOR BIJVOET
JACQUES MAASSEN
WIM MARKUS